

ДОГОВІРНО-ПРАВОВЕ ОФОРМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ ПІСЛЯ РОЗПАДУ СРСР (1991 – 1997 рр.)

Задорожній О.В.,

*професор, завідувач кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка*

Стаття присвячена висвітленню окремих аспектів українсько-російського співробітництва в економічній сфері. Автор зосереджує увагу на договірно-правовому оформленні такого співробітництва в період після розпаду СРСР, а саме з 1991 по 1997 роки.

Ключові слова: українсько-російські відносини, економічна взаємовідносини, економічне співробітництво, народне господарство.

Статья посвящена освещению отдельных аспектов российско-украинского сотрудничества в экономической сфере. Автор концентрирует внимание на договорно-правовом оформлении такого сотрудничества в период после распада СССР, а именно с 1991 по 1997 годы.

Ключевые слова: украинская-российские отношения, экономическая взаимоотношения, экономическое сотрудничество, народное хозяйство.

Article is devoted to some aspects of Ukrainian-Russian cooperation in the economic sphere. The author focuses on the legal registration of such cooperation in the aftermath of the Soviet collapse, namely from 1991 to 1997.

Keywords: Ukrainian-Russian relations, economic relations, economic cooperation, economy.

Українсько-російські відносини після розпаду СРСР та утворення незалежних держав формувалися під впливом численних об'єктивних та суб'єктивних труднощів, ряду гострих проблем, які викликали значну

напругу: проблема статусу Криму та Чорноморського флоту, невирішеність питань про борги і активи колишнього СРСР, проблема розподілу майна за кордоном, повернення культурних цінностей тощо.

Разом із тим, надійною основою для співпраці мала стати економічна сфера, адже за радянських часів україно-російське економічне співробітництво було надзвичайно масштабним. У 1990 р. за обсягом одного з головних показників розвитку економіки держави – об'єму валового внутрішнього продукту (тобто величини сукупної ринкової вартості товарів і послуг, вироблених за рік у всіх галузях економіки) Радянський Союз з результатом у 2,6 трлн. дол. США займав 2-е місце у світі після США [1]. При цьому саме Росія та Україна робили найбільший внесок до формування ВВП СРСР. [2].

Як зазначає у цьому контексті І. Мітюков: «Економіка Української РСР була одним з найпотужніших економічних комплексів у складі Радянського Союзу. У великих обсягах випускалася продукція чорної металургії, хімічної промисловості, машинобудування. Зростало виробництво електроенергії, значну роль відігравав аграрний комплекс, включаючи експорт продукції сільськогосподарства» [3].

При цьому, тісним економічним відносинам УРСР та РРФСР сприяли не лише об'єктивні чинники, а і відповідна господарська політика керівництва Радянського Союзу, що прагнуло якомога міцніше «пов'язати» республіки, в тому числі і за допомогою економічно-господарських зв'язків. Народне господарство СРСР не просто відносилося до економіки інтеграційного типу: в ньому була досягнута найвища ступінь інтегрованості (в 1990 р. в Радянському Союзі міжреспубліканський обіг становив до 20% валового національного продукту, тоді як на імпортно-експортні відносини з країнами Європейського Союзу припадало лише 14%). Жорстка господарська взаємозалежність союзних республік обумовлювалася тим, що розміщення виробничих потужностей і формування структури міжреспубліканського поділу праці відбувалися на плановій основі в рамках єдиного економічного простору («єдиного народногосподарського комплексу»). Матеріальну основу радянської економіки утворювали загальна виробнича інфраструктура і кооперація великих та середніх підприємств; на території СРСР десятиліттями формувалися єдині енергетичні, транспортні, комунікаційні системи. Про високий рівень товарообміну союзних республік свідчать наступні дані за 1989 р.: десять з п'ятнадцяти республік покривали 19,8–24,4% своїх внутрішніх потреб за рахунок цього обміну і тільки 3–6% – на основі імпорту з-за кордону; дев'ять – вивозили до інших республік СРСР 19,7–25,4% своєї валової продукції і лише 2–3% експортували до зарубіжних країн [4].

Незважаючи на всю міць СРСР, з середини 1970-х рр. темпи розвитку радянської економіки значно знизилися: участь країни у гонці озброєнь вимагала все більших ресурсів. При цьому економіка продовжувала розвиватися екстенсивним шляхом, значною мірою за рахунок експорту нафти і газу. Кризові явища змусили нового Генерального секретаря М.Горбачова у 1985 р. висунути гасло про «прискорення соціально-економічного розвитку», а роком пізніше – про «розвиток гласності». Було взято курс на докорінну перебудову і демократизацію радянського суспільства.

Однак реформування соціалістичної економіки призвело до глибокої системної кризи, що супроводжувалася стрімко зростаючою інфляцією, дефіцитом продовольства і товарів повсякденного попиту. Намагаючись реагувати на ці тенденції, у березні 1990 р. III З'їзд народних депутатів СРСР обрав М.Горбачова Президентом, визначив метою реформ перехід до ринкової системи економіки та вилучив з Конституції СРСР по-

ложення про Комуністичну партію Радянського Союзу як керівну силу суспільства та ядро політичної системи.

Погіршення внутрішньо-економічного становища змусило керівників СРСР у 1990 – 1991 рр. звернутися за фінансовою і економічною допомогою до провідних країн світу і Міжнародного валютного фонду, які, спочатку обіцяючи таку допомогу, влітку 1991 р. відмовили в ній, посилаючись на нестійке внутрішньополітичне становище в Радянському Союзі. Вони все більше схилилися до підтримки окремих республік СРСР і все менше вірили в дієздатність Президента Горбачова. В результаті кризових явищ, що супроводжувалися гострими політичними конфліктами до кінця 1991 р. майже всі республіки СРСР проголосили незалежність та вийшли зі складу Радянського Союзу [5].

Розпад СРСР ще більше поглибив кризові явища в республіках, зокрема, через розірвання напрацьованих господарських зв'язків між ними, руйнування системи планової економіки при відсутності будь-яких напрацьованих щодо економіки ринкової, руйнування системи військово-промислового комплексу, який в умовах завершення «Холодної війни» в основному втратив своє значення.

Проте, дослідники все ж відзначають, що об'єктивні економічні умови на момент встановлення державності у колишніх республіках Радянського Союзу були різними. Так, в Україні вони були суттєво складнішими, аніж у Росії. Це пояснювалося передусім наслідками розпаду колись єдиного господарського комплексу, в якому Україна спеціалізувалася передусім на енергоємному виробництві; майже повною залежністю від Росії і Туркменістану в забезпеченні потреб у нафті і газі; вагомим (кам'яне вугілля) або майже повним (нафта, газ) вичерпанням корисних копалин на своїй території; відсутністю золотого запасу держави; значною орієнтацією промисловості на військову потреби.

За даними деяких аналітиків у Росії, якщо б вона гіпотетично повністю припинила товарний обмін з країнами СНД і Балтії, залишилися б можливості забезпечувати виробництво 65 відсотків свого кінцевого продукту, а при збереженні «дальнього» імпорту – 86 відсотків. В подібній ситуації Україні вдалося б зберегти тільки 15 відсотків кінцевого продукту [6]. За оцінкою В.Алчінова, без кооперації з державами СНД Росія могла випускати 67% колишніх обсягів продукції, а інші країни без поставок з Росії були здатні виробляти менше половини: Казахстан – 48%, Україна – близько 30%, Білорусь – 16%, Азербайджан – 15% [7].

Наприкінці 1980-х рр. на Росію припадало близько 80% зовнішньої торгівлі України [8]. Відповідно, після розпаду Радянського Союзу всі держави, що увійшли до СНД, виявилися об'єктивно зацікавленими в підтримці та розвитку взаємних економічних зв'язків. Це було природно і для Росії, адже втрата економічних зв'язків призвела до істотних перекосів в структурі російської економіки, збільшення частки експорту з мінімальною первинною обробкою, зниження доходів від торгово-економічного співробітництва з країнами СНД. Дезінтеграційні процеси призвели також до погіршення торгових позицій Росії при транспортуванні вантажів до інших держави через морські порти та інфраструктурні об'єкти, що знаходились на території країн Співдружності. В цих умовах найважливішою метою співпраці стало забезпечення взаємного і рівноправного співробітництва в галузі економіки, включаючи торгівлю товарами і обмін інформацією [9].

Україна і Російська Федерація усвідомлювали, що їхня економічна співпраця за своєю природою, характером і потенційними можливостями є масштабною і всеохоплюючою, здатною задовольнити національні економічні інтереси двох країн, може здійснюватися за

багатьма напрямками та векторами як у виробничій, так і у невиробничій сферах, реалізовуватися господарюючими суб'єктами різних форм власності (державної, приватної, змішаної) та набувати перманентного чи дискретного характеру [10].

При цьому оптимальним було би якби співпраця відбувалась на принципах міжнародного економічного права, таких як: *pacta sunt servanda*, принцип суверенної рівності, принцип взаємності, економічний суверенітет. Крім того, йдеться і про сучасні принципи: обов'язок співпрацювати, суверенітет над природними ресурсами, преференційний режим для країн, що розвиваються в цілому і найменш розвинених країн, зокрема [11].

Україна та Росія розпочали процес формалізації своїх відносин ще до розпаду СРСР де-юре, під впливом сильних дезінтеграційних процесів, що відбувались в Радянському Союзі на рубежі 1980-1990-х рр. Проголошення суверенітету Росією 12 червня 1990 р. та Україною 16 липня 1990 р. поклало початок вибудовуванню справжніх двосторонніх відносин. На етапі виборювання самостійності дві країни були союзниками, що мали спільного супротивника — Союз. Наявність такого центру, маневри М.Горбачова, конфедеративні перспективи і, не в останню чергу, важкі перші самостійні кроки Росії обумовлювали ситуативну паритетність у російсько-українських взаєминах [12].

19 листопада 1990 р. було підписано Договір між Українською Радянською Соціалістичною Республікою і Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою (набув чинності 14 червня наступного року), що став угодою загального характеру, спрямованою на встановлення рамок двосторонніх економічних відносин в умовах розпаду Радянського Союзу.

Поряд із низкою положень, що стосувались політичної сфери, у ст. 5 було передбачено, що Високі Договірні Сторони розвиватимуть рівноправне і взаємовигідне співробітництво своїх народів і держав у галузі економіки, культури, охорони здоров'я, екології, науки, техніки, торгівлі, у гуманітарній та інших галузях, сприятимуть широкому інформаційному обміну, сумлінно та неухильно дотримуватимуться взаємних зобов'язань, а також укладуть відповідні угоди про співробітництво.

У ст. 5 Високі Договірні Сторони визначили, що до сфери їхньої спільної діяльності, яка реалізується на рівноправній основі через спільні координуючі інститути Сторін, належить, серед іншого, співробітництво у формуванні і розвитку спільного економічного простору, загальноєвропейського та євразійського ринків, у галузі митної політики, управління системами транспорту і зв'язку, включаючи супутниковий зв'язок і телекомунікації. Статтею 8 було передбачено, що економічні відносини Сторін регламентуються угодами з наданням режиму найбільшого сприяння.

Конкретні механізми міжгосподарських відносин, торгового обміну, всіх видів зв'язку і перевезень, а також питання економічного та інформаційного співробітництва мали бути врегульовані міжурядовими угодами. Сторони погодились не застосовувати в односторонньому порядку економічних заходів, що дестабілізують або завдають шкоди іншій Стороні [13].

Дві новостворені у 1991 р. держави успадкували надзвичайно розвинені, обопільно життєво важливі, але практично не формалізовані відносини, які, у зв'язку із цією обставиною, важко регулюються, є заручником «доброї волі» і можуть легко перетворитись на інструмент свавілля [14]. Виходячи з цього, перед Україною та Росією постала проблема формалізації своїх економічних відносин як двох незалежних, суверенних держав, що мають надзвичайно тісні господарські зв'язки, створення нормативно-правової основи їхнього подальшого розвитку.

Починаючи з 1991 р., у практику двосторонніх відносин увійшло укладення угод про принципи торгово-економічного співробітництва на наступний рік. Першою такою угодою стала укладена 6 листопада 1991 р. Угода про принципи торгово-економічного співробітництва між Україною і Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою на 1992 рік. Вона містила передусім загальні декларативні положення. Так, відповідно до ст. 1 Сторони зобов'язались здійснювати торгово-економічні взаємовідносини республік в рамках економічного співробітництва на основі взаємної вигоди. Кожна зі Сторін мала утримуватися від дій, що завдають економічної шкоди іншій республіці.

Разом із тим, в Угоді містились і норми про цілком конкретні заходи. Відповідно до ст. 5 для стабілізації роботи вугільної і металургійної промисловості сторони мали в листопаді 1991 року укласти окрему угоду щодо зазначених галузей про взаємні поставки і зберігання сформованих зв'язків. У ст. 6 передбачалось здійснення, починаючи з 1992 року, розрахунків за постачання продукції (робіт і послуг) підприємствами й організаціями обох республік за договірними цінами, а щодо окремих найважливіших взаємопогоджуваних видів продукції — за світовими цінами з перерахуванням у карбованцях за погодженим курсом [15].

У статті 7 було передбачено, що сторони повинні вживати необхідних заходів щодо виконання підприємствами та організаціями поставок продукції і товарів, регульованих урядами, організувати облік і обмін інформацією про хід взаємних поставок.

14 лютого 1992 р. відбулось укладення Угоди між Україною і Російською Федерацією про стабілізацію господарських зв'язків у 1992 р., що пояснювалось необхідністю регулювання проблем двосторонніх економічних відносин в умовах розпаду СРСР. В основному, її положення також були загальними та досить декларативними. Однак у ст. 5 було передбачено, що Сторони вживатимуть заходів для запобігання здійсненню підприємствами, об'єднаннями та організаціями обох держав реекспорту продукції, що поставляється одна одній; зберігатимуть існуючий порядок проїзду транспортних засобів, що належать підприємствам, об'єднанням, організаціям та громадянам на територіях обох Сторін. Порядок транспортування вантажів, у тому числі і транзитних, включаючи експортні, а також перекачування нафти, газу і перетоків електроенергії мав визначатися окремими угодами.

Крім того, відповідно до ст. 6 Сторони зобов'язались вжити заходів, що забезпечать у лютому 1992 року укладення підприємствами, об'єднаннями й організаціями, незалежно від форм власності, розташованими на території обох держав, господарських договорів на поставку продукції в 1992 році та їх виконання в доведених до них урядовими органами обсягах поставок відповідно до міжурядової Угоди, а також завершення укладання договорів на поставки інших видів продукції. Сторони зобов'язались забезпечити прийняття замовлень на поставку продукції всіма підприємствами, об'єднаннями й організаціями, незалежно від форм власності, за міжурядовою Угодою в межах встановлених квот, а також відповідальність за відмову від укладення договорів на поставку продукції [16].

Економічної співпраці та пов'язаних з нею проблем стосувалась і низка положень укладеної 23 червня 1992 р. Угоди між Україною і Російською Федерацією про подальший розвиток міждержавних відносин також стосувались. У пункті 3 було передбачено, що сторони врегулюють взаємні платіжні зобов'язання станом на 1 липня 1992 року і вживуть скоординованих дій щодо реорганізації платіжно-розрахункових відносин, включаючи розрахунки між суб'єктами господарювання з ура-

хуванням наступного запровадження в обіг української національної грошової одиниці.

У взаєморозрахунках за товари та послуги Сторони домовились виходити з цін світового ринку. Для погашення заборгованості, що виникатиме, вони погодились надавати одна одній довгострокові кредити на пільгових умовах.

Відповідно до п. 5. Сторони мали створити міждержавну двосторонню комісію з регулювання торгово-економічних і коопераційних зв'язків, у тому числі між підприємствами оборонного комплексу, а також змішану експертну групу для вивчення і підготовки пропозицій щодо розв'язання питань про порядок погашення цінних паперів, випущених урядом і центральними органами колишнього Союзу РСР [17].

20 серпня 1992 р. було укладено першу Угоду між Урядом України і Урядом Російської Федерації про поставки природного газу і транзит газу через територію України. Російська Федерація зобов'язалась у 1992 році поставляти Україні природний газ для внутрішнього споживання України з урахуванням технологічних потреб газопроводів, включаючи експортні в обсязі 69,8 млрд. куб. м. Відповідно до ст. 2 Україна мала забезпечити у 1992 році транзит по своїй території природного газу, що поставляється в інші держави і є власністю Російської Федерації, в об'ємі 98,9 млрд. куб. м.

Відповідно до ст. 4 для взаємних розрахунків між підприємствами України і Російської Федерації в рамках Угоди Сторони мали використовувати грошову одиницю – карбованець. При введенні однієї з Сторін національної валюти порядок розрахунків мав визначатися окремими угодами. Ціна газу, який поставляється Україні, а також вартість послуг, зв'язаних з транзитом через територію України, мав встановлюватися окремо міжурядовою угодою [18].

Надалі дві держави щороку укладали угоди з питань, пов'язаних із постачанням та транзитом енергоносіїв. Серед них: підписана того ж дня Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про співробітництво в розвитку нафтової і газової промисловості Росії від 24.06.1993 р., Угода щодо цін на нафту між Урядом України та Урядом Російської Федерації від 09.07.1993 р., Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації по експорту російського природного газу в Україну і його транзиту через територію України в Європейські країни та Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про умови поставки нафти і нафтопродуктів та їх транспортування по території України від 18.02.1994 р., Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про співробітництво у розвитку паливно-енергетичних комплексів від 07.09.1994 р., Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про взаємодію під час експлуатації магістральних нафтопродуктопроводів від 8.02.1995 р., Протокол до Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про співробітництво в розвитку паливно-енергетичних комплексів від 7 вересня 1994 року від 21.03.1995 р., Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про взаємодію під час експлуатації магістральних нафтопродуктопроводів від 26.07.1995 р. [19]

Протягом 1993 року було укладено цілу серію двосторонніх угод про торговельно-економічне співробітництво, що стосувались основних аспектів співпраці: Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про науково-технічне та економічне співробітництво в галузі атомної енергетики від 14.01.1993 р.; Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про співробітництво в галузі кораблебудування та судноремонту від 15.01.1993 р.; Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про неторгові

платежі від 14.01.1993 р.; Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про принципи співробітництва в галузі виробництва і поставок авіаційної техніки від 08.02.1993 р.; Угода про порядок реалізації взаємопов'язаних поставок важливих видів продукції на еквівалентній основі між Російською Федерацією та Україною в 1993 році від 11.02.1993 р.; Угода між Урядом Російської Федерації та Урядом України в забезпеченні розробки, спільного серійного виробництва та поставок в експлуатацію оперативного-тактичного військово-транспортного літака АН-70 та транспортного літака АН-70Т з двигунами Д-27 від 24.06.1993 р.; Угода про принципи економічного, науково-технічного та культурного співробітництва прикордонних областей Російської Федерації та України від 28.06.1993 р.; Угода між Урядом Російської Федерації та Урядом України про співробітництво в галузі створення близькомагістрального пасажирського літака Ту-334 та двигунів до нього, а також їх спільного серійного виробництва від 08.09.1993 р.; Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про виробничу і науково-технічну кооперацію підприємств оборонної галузі промисловості від 18.11.1993 р.; Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері суднового газотурбобудування від 18.11.1993 р. [20]

24 грудня 1993р. було укладено Угоду між Урядом України і Урядом Російської Федерації про торговельно-економічне співробітництво у 1994 р. Відповідно до ст. 2 Сторони мали доручити Федеральній контрактній корпорації «Росконтракт» і Державному комітету України з матеріальних ресурсів здійснити взаємопов'язані поставки найважливіших видів продукції на еквівалентній основі (в доларах) згідно додатку, номенклатура та обсяги яких при необхідності уточнюються. Недотримання еквівалентності щомісячних взаємних поставок продукції між контрактними організаціями мало розглядатися як надання одній з них товарного кредиту, що вимагає відповідної компенсації за домовленістю між організаціями. Поставки продукції згідно цього додатку звільнялись від експортного та імпорного мита. При цьому Сторони зберігали за собою право переглядати з попереднім повідомленням обсяги цих поставок при невиконанні однією із Сторін своїх зобов'язань щодо зустрічних поставок.

Окрема стаття (ст. 7) стосувалась погашення державного кредиту, який був наданий російською стороною у 1993 р. Уряд України зобов'язувався забезпечити своєчасні платежі з його обслуговування при суворому дотриманні умов міжурядових угод про надання кредитів. Сторони погодились доручити міністерствам фінансів узгодити конкретні розміри і форми платежів для погашення державного кредиту і відсотків по ньому не пізніше 1 лютого 1994 року [21].

19 липня 1994 р. Президентом України став Леонід Кучма, який йшов на вибори під гаслом відновлення тісних відносин з Росією, але водночас поставив собі за мету проведення по відношенню до РФ чіткої прагматичної політики. Ця політика виявилася досить ефективною і призвела до покращення відносин в багатьох сферах, зокрема, економічній, що проявилось і в збільшення товарообігу між державами протягом 1995-1997 рр. [22].

24 січня 1995 р. було укладено Угоду між Урядом України та Урядом Російської Федерації про основні принципи торговельно-економічного співробітництва у 1995 р. Відповідно до ст. 5 Сторони зобов'язались сприяти збереженню господарських зв'язків між господарюючими суб'єктами держав, у тому числі на основі спеціалізації та кооперації, що склалися, сприяти створенню і функціонуванню спільних підприємств, організації міждержавних господарських структур і трансна-

ціональних компаній, а також спільному інвестуванню й акціонуванню об'єктів, які становлять спільний інтерес. Угода також містила положення про співпрацю щодо конкретних проектів: взаємні поставки пріоритетних товарів (ст.2) та поставки окремих видів продукції (ст. 4) [23].

Протягом 1994-1995 рр. велась активна робота з підготовки «Договору про дружбу, співробітництво та партнерство між Російською Федерацією та Україною», який мав бути укладений на основі принципів стратегічного партнерства, тобто такого рівня співробітництва між державами, що передбачає спільну реалізацію ними своїх ключових національних інтересів. Таке партнерство має бути довготривалим, максимально ефективним та взаємовигідним. Воно виключає будь-які несправедливі (дискримінаційні) дії однієї держави по відношенню до іншої. Ухвалені спільно рішення підлягають послідовному виконанню незалежно від зміни керівництва країн-партнерів. Економічний вимір стратегічного партнерства включає такі головні аспекти, як: торговельний баланс (співвідношення експорту й імпорту різних груп товарів та послуг), інвестування, перспективи науково-технічного співробітництва, спільні виробничі проекти, енергетичне (газ, нафта, електроенергія) та ресурсне (сировинне) забезпечення [24].

8 лютого 1995 р. представниками урядів держав було завізовано проект цього важливого документа, а 18 квітня було остаточно узгоджено текст проекту, проте підписання було відкладено через не вирішеність ряду спірних питань, зокрема, щодо флоту [25].

Надалі гострі дискусії президентської виборчої кампанії у Росії 1996 р. (Б.Єльцина було переобрано на другий термін) позначили зміни акцентів у офіційному зовнішньополітичному курсі Москви. Досить потужний рецидив антизахідництва, втрата пріоритету (у порівнянні з рештою пострадянських держав) у стосунках із Європою та США визначили «новий» пріоритет — країни СНД [26]. Зрозуміло, що при детермінованості відносин Росії з Казахстаном та Білоруссю та обмеженості ваги стосунків з іншими членами Співдружності вісь Москва — Київ виявилася найбільш значущою [27].

Проявом зближення двох держав стало підписання 16 січня 1996 р. Угоди між Україною і Російською Федерацією про створення Змішаної Українсько-Російської комісії по співробітництву [28]. 20 березня 1996 р. у Москві під головуванням прем'єр-міністра Росії В.С.Чорномірдіна відбулося перше засідання новоствореної Комісії, на якому, серед іншого, йшла мова про економічні аспекти співпраці. Голови обох частин Комісії доручили відповідним міністерствам і відомствам спільно з МЗС Росії та МЗС України підготувати до підписання під час візиту Президента Російської Федерації в Україну: Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Російською Федерацією та

Україною; Угоди щодо врегулювання проблеми Чорноморського флоту; Угоди між Російською Федерацією та Україною про співробітництво в галузі дослідження та використання космічного простору в мирних цілях.

Комісія також обговорила поданий Міністерством співробітництва Росії і Міністерством зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі України проект Угоди між Урядом Російської Федерації та Урядом України про торгово-економічне співробітництво і ухвалила підписати його.

Розглядалось і питання про хід виконання Угоди між Російською Федерацією та Україною про взаємне визнання прав і регулювання відносин власності від 15 січня 1993 р. Сторони домовились, що Уряд Російської Федерації в місячний термін надасть Держкоммайна Російської Федерації повноваження щодо підтвердження прав власності України на об'єкти, розташовані на території Російської Федерації, в рамках реалізації цієї Угоди. Держкоммайна Росії і Фонду держмайна України було доручено у двомісячний строк уточнити перелік документів, необхідних при розгляді прав власності; до кінця 1996 року уточнити перелік майна, на яке претендують Сторони.

Крім того, Комісія ухвалила вважати за необхідне, щоб Голови національних частин Комісії доручили відповідним органам управління: до 1 травня 1996 р. створити окремі робочі групи з розробки і створення спільних підприємств та інших транснаціональних структур, зокрема: «Транснаціональної алюмінієвої компанії»; «Транснаціонального об'єднання з розробки і виробництва обладнання для виробництва хімічних волокон «Формаш»; «Транснаціональної корпорації з виробництва і поставки сільському господарству зернозбиральної техніки («Трансзернотехніка»); «Транснаціональної компанії з виробництва і поставки труб великого діаметру для нафтогазопроводів»; «Транснаціональної фінансово-промислової групи з виробництва титану та титанового прокату». Робочим групам було доручено до 1 жовтня 1996р. розробити ТЕО, проекти установчих документів і двосторонніх міжурядових угод щодо створення і підтримки зазначених спільних компаній. Комісія ухвалила в цілях активізації цього процесу на рівноправній основі розглянути можливість зближення законодавств Російської Федерації та України в частині створення міждержавних ФПГ [29]. Засідання продемонструвало прагнення російської сторони до реальної інтеграції завдяки реалізації конкретних проектів.

Час змінив пріоритети і лише незначній частині цих планів судилося бути відтвореними не на папері. Але договірно-правова основа подальшого розвитку співробітництва двох держав в економічній сфері була сформована за дуже короткий час і в цілому забезпечила, хоча і безпроблемний, їх розвиток у відповідності до вимог економік двох держав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. GDP 1990 // 1990 CIA World Factbook. – Geographic [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.theodora.com/wfb/1990/rankings/gdp_million_1.html
2. Калабеков И.Г. Российские реформы в цифрах и фактах (справочное издание). М.: РУСАКИ, 2007. – С. 288.
3. И. Митюков: «Гиперинфляция была неизбежна» // Дело. – 01.01.2007.
4. Экономическая интеграция в рамках Содружества независимых государств // Российский экономический журнал. – 2002. – №5-6. – С.59.
5. СССР (Союз Советских Социалистических Республик, Советский Союз) // Большая актуальная политическая энциклопедия / Под общ. ред. А. Белякова и О. Матвейчева. — М.: Эксмо, 2009. — 412 с.
6. Гаркуша О. Проблеми та передумови розвитку українсько-російських економічних відносин // Донецький національний технічний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2003/fem/garkusha/library/m5.htm> . – 2003.
7. Алчинов В.М. Международная экономическая интеграция и СНГ// СНГ. Ежегодник ДА МИД России. Институт актуальных международных проблем. – М.: Научная книга, 2004. – С.60.
8. Греченко В. Етапи державотворення незалежної України (1991 – 2011 рр.) // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – № 2 (53). – 2011.
9. Грицаенко А.И. Анализ внешнеэкономических связей субъектов РФ со странами СНГ // Известия Санкт-Петербургского государственного

аграрного університета. – №4. – 2007.

10. Столярчук Я.М. Розвиток українсько-російського торговельного співробітництва у контексті європейської політико-економічної інтеграції / Я.М. Столярчук // Економіка та підприємництво [Електронний ресурс] : зб. наук. праць молодих учених та аспірантів / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. С. І. Дем'яненко. – 2008. – Вип. 21. – С. 101–118.

11. Subedi S. International economic law. Section A: Evolution and principles of international economic law. Revised version // The External Programme University of London. – December 2006. – 17 p.

12. Дергачов О. Україна в сучасній російській стратегії // Українська державність у ХХ ст. (Історико-політологічний аналіз). – К.: Політична думка, 1996.

13. Договір між Українською Радянською Соціалістичною Республікою і Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою // Відомості Верховної Ради. – 1990. – №49. – С. 637.

14. Дергачов О. Україна в сучасній російській стратегії // Українська державність у ХХ ст. (Історико-політологічний аналіз). – К.: Політична думка, 1996.

15. Угода про принципи торгово-економічного співробітництва між Україною і Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою на 1992 рік від 6.11.1991 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_013

16. Угода між Україною і Російською Федерацією про стабілізацію господарських зв'язків у 1992 році // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_155

17. Угода між Україною і Російською Федерацією про подальший розвиток міждержавних відносин від 23.06.1992 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_018

18. Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про поставки природного газу і транзит газу через територію України від 20.08.1992 р. // Професійна юридична система НАУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1079.1183.0>

19. Двосторонні угоди України про співробітництво в нафтогазовій галузі // Професійна юридична система НАУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/?uid=1042.1.368&title=%C4%E2%EE%F1%F2%EE%F0%EE%ED%ED%B3%20%F3%E3%EE%E4%E8%20%D3%EA%F0%E0%BF%ED%E8%20%F2%E0%20%D1%D0%20%EF%F0%EE%20%F1%EF%B3%E2%F0%EE%E1%B3%F2%ED%E8%F6%F2%E2%EE%20%20%ED%E0%F4%F2%EE%E3%E0%E7%EE%E2%B3%E9%20%E3%E0%EB%F3%E7%B3>

20. Україно-російські угоди про економічне співробітництво у 1993 році // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>

21. Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про торговельно-економічне співробітництво у 1994 році від 24.12.1993 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_001

22. T. Olszaski. Ukraine and Russia: mutual relations and the conditions that determine them // CES studies. – 18 p. – Warsaw, 2001.

23. Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про основні принципи торгово-економічного співробітництва у 1995 році від 24.01.1995 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_187.

24. Сутність стратегічного партнерства. Орієнтири виборця 2002 // Лабораторія законодавчих ініціатив [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://parliament.org.ua/index.php?action=magazine&id=9&ar_id=11&iar_id=308&as=2

25. Про роль особистості в історії // День. – №14-15. – 28 січня 2011 р.

26. Інтерв'ю Є.Примакова: Известия. — 1996. — 6 березня.

27. Дергачов О. Україна в сучасній російській стратегії // Українська державність у ХХ ст. (Історико-політологічний аналіз). – К.: Політична думка, 1996.

28. Угода між Україною і Російською Федерацією про створення Змішаної Українсько-Російської комісії по співробітництву від 16.01.1996 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України 2006 р. – № 6. – Книга 1. – С. 57.

29. Протокол першого засідання Змішаної російсько-української комісії по співробітництву (Москва, 20 березня 1996 року) // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_197.